

בנק הפועלים

דוח על הסיכונים -
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 30 ביוני 2019

Q2

תוכן העניינים

7	דוח על הסיכונים
8	א. מבוא
8	א.1. מידע צופה פני עתיד
8	א.2. הצהרה על הגילוי
9	ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
9	ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים
10	ב.2. הערכת הסיכונים וניהולם
10	ב.3. חומרת גורמי סיכון
12	ב.4. סיכונים מובילים ומתפתחים
13	ב.5. סקירת נכסי סיכון משוקללים
14	ג. הון ומינוף
14	ג.1. הרכב ההון
16	ג.2. הלימות ההון
18	ג.3. יחס מינוף
20	ד. סיכון אשראי
20	ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי
22	ד.2. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים
23	ד.3. סיכונים בתיק הלוואות לדיור
24	ד.4. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דיור)
25	ד.5. מימון ממונף
26	ד.6. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
29	ה. סיכוני אשראי של צד נגדי
30	ו. סיכון שוק
30	ו.1. סיכון שוק בתיק למסחר
31	ו.2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי
32	ו.3. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה
33	ז. סיכון מזילות
37	ח. סיכון תפעולי
37	ט. סיכון ציות
37	י. סיכון משפטי
38	יא. סיכון מוניטין
38	יב. סיכון רגולציה
38	יג. סיכון כלכלי
38	יד. סיכון אסטרטגי
38	טו. סיכון סביבתי

רשימת הטבלאות

	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
9	לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים
11	לוח ב-2: חומרת גורמי סיכון
13	לוח ב-3: סקירת נכסי סיכון משוקללים
	הון ומינוף
14	לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי
18	לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
19	לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף
	סיכון אשראי
20	לוח ד-1: מדדי סיכון אשראי
21	לוח ד-2: איכות האשראי של חשיפות אשראי
22	לוח ד-3: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
22	לוח ד-4: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 ביוני 2019
23	לוח ד-5: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיוור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
23	לוח ד-6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיוור שהעמיד הבנק- שיעור מסך הביצועים החדשים
24	לוח ד-7: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
24	לוח ד-8: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
25	לוח ד-9: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
26	לוח ד-10: טבלת הפחתת סיכון אשראי
27	לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
	סיכויי אשראי של צד נגדי
29	לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית
29	לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי
	סיכון שוק
30	לוח ו-1: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית
31	לוח ו-2: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
31	לוח ו-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
32	לוח ו-4: גישות ההון הכלכלי של הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)
32	לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית
	סיכון נזילות
33	לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים
36	לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש לכם את ה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 ביוני 2019" (להלן: "הדוח על הסיכונים" או ה"דוח").

המידע המפורט בדוח זה כנדרש בהוראות הדיווח של בנק ישראל, כולל דרישות גילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על-ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על-ידי צוות משימה שהוקם על-ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB) לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים.

בהמשך לאמור בסעיף 2.6.1 לדוח הדירקטוריון של הבנק לשנת 2018 לעניין היערכות הבנק להיפרדות מקבוצת ישראלכרט, בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"), ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראלכרט. לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראלכרט ובהתאם לאמור בביאור 1.ה. בתמצית הדוחות הכספיים, נתוני קבוצת ישראלכרט אינם מוצגים במרבית הפירוטים שלהלן.

פרסום זה של הדוח על הסיכונים הינו במסגרת הדיווח הכספי של בנק הפועלים בע"מ וכולל מידע מורחב בנושאי ניהול הסיכונים וההון. יש לעיין בדוח זה ביחד עם ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018", עם הדוחות הכספיים לשנת 2018 ועם תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019.

בכבוד רב,

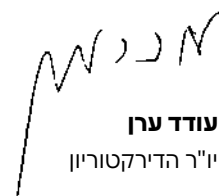
אמיר בכר

משנה למנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

ארי פינטו

המנהל הכללי

עודד ערן

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 14 באוגוסט 2019

א. מבוא

א.1. מידע צופה פני עתיד

מרביתו של המידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

א.2. הצהרה על הגילוי

על פי הנחיות בנק ישראל, הצהרות על הגילוי בדוח הכספי התקופתי של הבנק, תקפות גם ל"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים". במסגרת הדיונים בתמצית הדוחות הכספיים של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק את פרסום ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 ביוני 2019".

ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים

לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים

על בסיס מאוחד, ליום					
30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2019	30 ביוני 2019	
במיליוני ש"ח					
הון זמין					
37,178	38,112	38,004	38,903	39,852	הון עצמי רובד 1
36,645	37,617	37,547	38,484	39,471	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
38,155	39,089	38,981	39,636	40,585	הון רובד 1
36,645	37,617	37,547	38,484	39,471	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
48,771	49,723	49,023	49,072	50,846	הון כולל
*42,297	*43,301	*43,284	44,158	46,176	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
נכסי סיכון משוקללים					
333,206	336,678	340,597	339,691	332,991	סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
333,951	337,370	341,236	340,277	333,523	סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA), לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
11.16%	11.32%	11.16%	11.45%	11.97%	יחס הון עצמי רובד 1
10.97%	11.15%	11.00%	11.31%	11.83%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
11.45%	11.61%	11.44%	11.67%	12.19%	יחס הון רובד 1
10.97%	11.15%	11.00%	11.31%	11.83%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
14.64%	14.77%	14.39%	14.45%	15.27%	יחס הון כולל
*12.67%	*12.83%	*12.68%	12.98%	13.84%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
10.23%	10.24%	10.24%	10.24%	10.26%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
0.93%	1.08%	0.92%	1.21%	1.71%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
יחסי המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
516,190	512,146	518,980	523,012	511,322	סך החשיפות
516,488	512,423	519,236	523,246	511,535	סך החשיפות, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
7.39%	7.63%	7.51%	7.58%	7.94%	יחס המינוף
7.10%	7.34%	7.23%	7.35%	7.72%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
לשלושת החודשים שהסתיימו ביום					
30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2019	30 ביוני 2019	
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
110,310	109,043	106,375	109,781	111,017	סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
89,479	89,726	88,515	87,721	87,247	סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
123%	122%	120%	125%	127%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

* הוצג מחדש.

(1) לפני השפעת הוראות המעבר, לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, ולפני השפעת התאמות בגין תוכנית התייעלות.
 (2) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

ב.2. הערכת הסיכונים וניהולם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לניהול הסיכונים על בסיס אסטרטגיית הסיכון והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, ומנהל החטיבה הקמעונאית מר ר. שטיין.

חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות ומנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הינו מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורך-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים בדבר שינויים בחברי הנהלת הבנק ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בתמצית הדוחות הכספיים](#).

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות הדירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים

ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#).

ב.3. חומרת גורמי סיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מגורמי הסיכון. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה** - הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר, אירוע קיצון לא יגרום לבנק לעבור להפסדים.

- **דרגת חומרה בינונית** - הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון גדולה מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לעבור להפסד לפחות באחת משנות התרחשות האירוע, ולירידה ביחס הון רובד ראשון, אך יחס ההון לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%).

- **דרגת חומרה גבוהה** - הפגיעה ברווח בגין אירוע קיצון, תגרום לירידה ביחס ההון רובד ראשון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון. כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס ההון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד וההשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון. יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות ההון הינה נמוכה ולפיכך יסווג בדרגת חומרה נמוכה. בנוסף, כאשר להערכת צוות המומחים, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים ניתן ביטוי לחוות דעת של צוות המומחים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס ההון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון. נדגיש כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות והסיכון השיורי. הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת סיכון מובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקורות. כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקורה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקורה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות. שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והוא כפוף לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

לוח ב-2: חומרת גורמי סיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)	1.
בינונית	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות	1.1.
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית	1.2.
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לוויים/קבוצת לוויים	1.3.
	סיכון שוק	2.
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון ריבית	2.1.
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	2.2.
נמוכה	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	2.3.
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות	3.
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
	סיכון תפעולי ⁽¹⁾	4.
בינונית	מזה: סיכון סייבר	4.1.
בינונית	מזה: סיכון IT	4.2.
נמוכה	סיכון משפטי	5.
סיכונים אחרים		
	סיכון מוניטין	6.
נמוכה-בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות	7.
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה	8.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל	9.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם	10.
בינונית-גבוהה	סיכון ציות* ⁽²⁾	11.

* תחת סיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים D10 ו-10ה בתמצית הדוחות הכספיים.
 (1) רמת הסיכון התפעולי וכן רמת סיכון ה-IT הכלולה בה עלו לבינונית בשים לב לסביבה התפעולית המורכבת הן בהיבטים טכנולוגיים והן בהיבטים אחרים שאינם טכנולוגיים.
 (2) רמת סיכון הציות עלתה לרמת סיכון בינונית-גבוהה בשים לב לרגולציה ולסביבת האכיפה המתגברות בארץ ובעולם.

ב.4. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסיות), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018". הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308 גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרים על-ידי הרשויות האמריקאיות. הבנק מעריך, כי סביר להניח שהסך הכולל שתשלם קבוצת הבנק בקשר לחקירות עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים יהיה גבוה משמעותית מסכום ההפרשה הקיים בדוחות הכספיים. קנסות משמעותיים מאד עלולים לפגוע בתוצאות הבנק. למועד זה נראה שהסדר או הסדרים מוסכמים עם משרד המשפטים האמריקאי בעניין זה יכול שיהיו מסוג של Deferred Prosecution Agreement או Plea Agreement. סוג ההסדר, אם יושג, עשוי גם הוא להשפיע על הבנק באופן שהסדר חמור עלול לפגוע בעסקי הבנק. לפרטים בדבר חקירות הרשויות האמריקאיות, ראה [ביאור 10ד ו-10ה בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).
- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ ובחול:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט החובה של הבנק להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם נידוד חשבונות בנק ו-Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).
- **סיכון אבטחת מידע ותקורות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד) וחברות פינטק, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי עלולים ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו ב-12 לאפריל 2019 עלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2019-2021 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האימונים. לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).
- לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).

ב.5. סקירת נכסי סיכון משוקללים

לוח ב-3: סקירת נכסי סיכון משוקללים

דרישות הון מזעריות*	נכסי סיכון משוקללים		
	31 במרץ 2019	30 ביוני 2019	
	במיליוני ש"ח		
	39,321	285,760	1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית)**
	698	5,070	6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
	362	2,629	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
	17	127	16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
	1,622	11,795	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
	42,020	305,381	סך-הכל סיכון אשראי
	492	3,578	20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
	3,307	24,032	24 סיכון תפעולי
	45,819	332,991	27 סך-הכל

* דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח בשיעור של 13.76%.

** סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

ג. הון ומינוף

ג.1 הרכב ההון

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי

	30 ביוני 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019
	במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1			
הון עצמי רובד 1 - מכשירים ועודפים			
1	8,135	8,135	8,167
2	30,565	29,518	32,239
3	(1,156)	(999)	(903)
5	40	43	17
6	37,584	36,697	39,520
הון עצמי רובד 1 - התאמות פיקוחיות וניכויים			
9	-	-	8
10	34	35	40
11	(1)	(1)	(1)
14	4	5	2
16	-	13	-
21	-	-	-
26	(457)	(533)	(381)
26ג	(457)	(533)	(381)
26ג	(457)	(533)	(381)
26ג	-	-	-
28	(420)	(481)	(332)
29	38,004	37,178	39,852
הון רובד 1 נוסף			
הון רובד 1 נוסף - מכשירים			
33	977	977	733
36	977	977	733
הון רובד 1 נוסף - ניכויים			
43	-	-	-
44	977	977	733
45	38,981	38,155	40,585

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

31 בדצמבר 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	במיליוני ש"ח/באחוזים
הון רובד 2			
הון רובד 2 - מכשירים והפרשות			
57	104	42	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
6,074	6,687	6,434	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
4,251	4,869	3,514	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
3,911	3,825	3,785	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
10,042	10,616	10,261	הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2 - ניכויים			
-	-	-	סך-כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
10,042	10,616	10,261	הון רובד 2
49,023	48,771	50,846	סך ההון
נכסי סיכון משוקלים			
339,973	332,620	332,618	סך-הכל נכסי סיכון משוקלים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
312,276	305,390	305,008	מזה: נכסי סיכון אשראי
3,429	3,212	3,578	מזה: נכסי סיכון שוק
24,268	24,018	24,032	מזה: נכסי סיכון תפעולי
340,597	333,206	332,991	סך נכסי סיכון משוקלים
יחסי הון וכריות לשימור הון			
11.16%	11.16%	11.97%	הון עצמי רובד 1
11.44%	11.45%	12.19%	הון רובד 1
14.39%	14.64%	15.27%	ההון הכולל
דרישות מזעריות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים			
10.24%	10.23%	10.26%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש הינו 10%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
13.74%	13.73%	13.76%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
1,802	1,968	1,441	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
656	862	1,343	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
3,645	3,504	3,588	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
3,919	3,905	3,785	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
3,911	3,825	3,817	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
977	977	733	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
887	1,454	822	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
6,102	6,102	4,577	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
-	-	-	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

ג.2. הלימות ההון

ג.2.א. יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 30 ביוני 2019, הינם 10.26% ו-13.76%, בהתאמה. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%.

ג.2.ב. תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

במהלך הרבעון השני של שנת 2019 הבנק הנפיק סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. לפרטים אודות ההנפקה ראה [ביאור 9.1 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' בחודש פברואר 2019, בסך של 582 מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2019 אישר הפיקוח על הבנקים את בקשת הבנק לפדיון מוקדם של שטרי ההון הנדחים סדרה ד', שיתרתם ליום 30 ביוני 2019 הינה 349 מיליוני ש"ח. הפדיון יבוצע בחודש ספטמבר 2019.

דיבידנדים

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד שוטף, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה [גם ביאור 24 בדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

כתוצאה מעצם מכירת כ-65% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה [ביאור 17 בתמצית הדוחות הכספיים](#)), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראלכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בתיאום עם הפיקוח על הבנקים, ובהנחיית דירקטוריון הבנק החלה ההנהלה לפעול לגבש תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק כנגד עודפי הון אלו על-פני תקופה ובמקביל נבחנת גם האפשרות לחלוקת דיבידנד מחלק מעודפי הון אלה, הכל בכפוף להוראות הדין והפיקוח על הבנקים בעניין ובהתחשב בנסיבותיו של הבנק. תכנית רכישה או חלוקת דיבידנד בקשר עם עודפי ההון האמורים או חלקם, אם וככל שיוחלט עליהם והיקפם כפופים להחלטה ואישור של דירקטוריון הבנק.

לפרטים נוספים בדבר הוראות בנק ישראל לגבי תוכנית רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים, ראה [ביאור 9.1 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).

ג.2.ג. יישום הוראות רגולטוריות בעלות השפעה על נושאי מדידה והלימות הון

מכירת ישראלכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") ופרסום תשקיף הצעת מכר לציבור של מניות ישראלכרט, מכר הבנק בהצעת מכר לציבור ביום 8 באפריל 2019 כ-65.2% מהונה של ישראלכרט. בעקבות המכירה חלה עליה של כ-0.3% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. לפרטים אודות החזקות הבנק בקבוצת ישראלכרט, ראה [סעיף 2.6.1 חברות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2019](#).

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.14% ליום 30 ביוני 2019, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017. בהמשך להוראת התייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית התייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין הפעילות בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בשיעור של 600% לכל הפחות.

השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 30 ביוני 2019 הינה קיטון של כ-0.05% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקיטון של כ-0.12% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.

הבנק בוחן אפשרות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף, ועל פי התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי.

ג.2.ד. הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ובשנת 2019 תקרה זו עומדת על 30%.

ג.3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

31 בדצמבר 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	
במיליוני ש"ח			
460,926	451,366	454,247	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
333	282	(809)	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	התאמות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
54,608	61,525	54,838	התאמות בגין פריטים חוץ-מאזניים
3,113	3,017	3,046	התאמות אחרות
518,980	516,190	511,322	חשיפה לצורך יחס מינוף

לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף

31 בדצמבר 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	
במיליוני ש"ח/באחוזים			
חשיפות מאזניות			
452,831	443,058	447,440	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך, אך לרבות ביטחונות)
(34)	(35)	(48)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
452,797	443,023	447,392	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
5,717	5,700	4,786	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
6,704	6,338	5,576	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
-	-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(1,554)	(1,152)	(1,596)	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקות בנגזרים
-	-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על-ידי הלקוח
-	128	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
10,867	11,014	8,766	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך			
708	628	326	נכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקות שטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקות כסוכן
708	628	326	סך חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות			
185,688	185,108	168,670	חשיפה חוץ-מאזנית בערך נקוב ברוטו
(131,080)	(123,583)	(113,832)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
54,608	61,525	54,838	פריטים חוץ-מאזניים
הון וסך החשיפות			
38,981	38,155	40,585	הון רובד 1*
518,980	516,190	511,322	סך החשיפות*
יחס מינוף			
7.51%	7.39%	7.94%	יחס מינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 ביוני 2019, המוערכת בכ-0.08% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

ד. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רוחחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של גזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות, למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים גזרים. סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים גזרים הינו סיכון צד נגדי, דהיינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה בגזרים. סיכון צד נגדי מטופל בנפרד בפרק ה' להלן.
- סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).
- בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל פרק זה כולל פריטים שחלה עליהם מסגרת באזל לסיכון אשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203 אלא אם כן צוין אחרת במפורש.

ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי

לוח ד-1: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.18	30.06.19	
0.95%	0.99%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.28%	0.31%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.31%	1.37%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.14%	1.14%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
138.11%	137.87%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
106.49%	105.22%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
1.89%	2.01%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.22%	0.30% ⁽¹⁾	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20%	0.15% ⁽¹⁾	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
14.58%	10.87% ⁽¹⁾	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
(1) מחושב על בסיס שנתי.

שיעור NPL מופיע בטבלה 2-3 בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום ה-30 ביוני 2019.

ניתוח איכות התיק

במחצית הראשונה של 2019 נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים:

- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור
- שיעור ה-NPL
- שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור
- שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
- שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור

במדד שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור נרשמה יציבות וביעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור נרשם שיפור.

הצעדים שביצע הבנק לשיפור איכות החיתום בתיק האשראי לפרטיים ממשיכים לבוא לידי ביטוי בירידה בשיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור. במדדים בהם נרשמה החמרה במחצית הראשונה, השיעורים ברובם נמוכים יחסית לעבר.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [לוח ד-7 להלן](#).

לוח ד-2: איכות האשראי של חשיפות אשראי

30 ביוני 2019				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
377,095	705	374,253	3,547	1 חובות, למעט אגרות-חוב
61,787	-	61,787	-	2 אגרות-חוב
168,670	62	168,732	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
607,552	767	604,772	3,547	4 סך-הכל

30 ביוני 2018				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
385,291	544	382,317	3,518	1 חובות, למעט אגרות-חוב
48,830	-	48,830	-	2 אגרות-חוב
185,108	101	185,209	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
619,229	645	616,356	3,518	4 סך-הכל

31 בדצמבר 2018				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
397,713	594	394,373	3,934	1 חובות, למעט אגרות-חוב
47,860	-	47,860	-	2 אגרות-חוב
185,688	81	185,769	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
631,261	675	628,002	3,934	4 סך-הכל

לפרטים בדבר שינויים במלאי החובות הפגומים ראה [טבלה 3-3 בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2019](#).

ד. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים

לוח ד-3: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

30 ביוני 2019			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף משק			
תעשייה	3	724	5,384
בינוי ונדל"ן - בינוי	-	-	-
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	-	-	-
אספקת חשמל ומים	1	1,319	2,792
שירותים פיננסיים*	6	9,699	17,562
סך-הכל	10	11,742	25,738

31 בדצמבר 2018			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף משק			
תעשייה	3	877	6,041
בינוי ונדל"ן - בינוי	-	-	-
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1	756	1,403
אספקת חשמל ומים	1	1,276	3,591
שירותים פיננסיים	3	3,077	5,648
סך-הכל	8	5,986	16,683

* בעקבות הפסקת האיחוד של חברת ישראלכרט, נכללו לראשונה יתרות אשראי מאזני בסך של 3,481 מיליון ש"ח ויתרות אשראי חוץ-מאזני בסך של 4,030 מיליון ש"ח.

סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לענין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

לוח ד-4: יתרות סיכון האשראי⁽¹⁾ לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 ביוני 2019

קבוצת לוויים א'	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות נטו ⁽¹⁾	שיעור מההון הרגולטורי
במיליוני ש"ח							
	3,619	3,283	410	6,912	20	6,891	17.39%

- (1) הנתונים המוצגים להלן מייצגים חשיפה לקבוצות לוויים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לוויים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.
- (2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.
- (3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- (4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.

ד.3. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

לוח ד-5: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				30.6.19
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	
85,771	0.4%	315	27.0%	23,132	16.2%	13,888	38.2%	32,793	18.2%	15,643	30.6.19
81,454	0.5%	368	27.0%	21,984	16.6%	13,539	38.1%	31,060	17.8%	14,503	31.12.18
74,521	0.6%	437	27.7%	20,619	17.4%	12,988	37.6%	28,022	16.7%	12,455	31.12.17

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פרום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

לוח ד-6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.06.18	30.09.18	31.12.18	31.03.19	30.06.19	
31.2%	34.2%	34.5%	38.1%	37.9%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.1%	0.2%	0.0%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
32.6%	32.5%	30.3%	31.5%	31.7%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
60.1%	59.5%	57.9%	59.2%	59.2%	שיעור בריבית משתנה
5.7%	6.2%	6.3%	6.0%	5.7%	שיעור הלוואות לכל מטרה
9.3%	9.0%	10.2%	9.7%	10.0%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
7.0%	7.3%	7.3%	6.9%	7.4%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.5	24.6	24.6	24.7	24.5	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

ברבעון השני של 2019 חלה עלייה משמעותית ביתרות. מנתוני ביצועי ההלוואות ניכר שיפור בשני מדדים:

• ירידה מתונה בשיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%.

• ירידה בשיעור ההלוואות לכל מטרה.

כמו-כן נרשמה התקצרות בתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור), זאת לאחר מגמה ארוכה של התארכות התקופה.

שיעור ההלוואות בריבית משתנה נשאר דומה לרבעון הקודם. שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% נשאר בדומה לרבעון הקודם על שיעור אפסי.

עלייה נרשמה בשיעור הביצועים בהם הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה) ובשיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות. בהסתכלות כוללת על מדדי האשראי לדירור ניכר כי הגידול ביתרות התבצע תוך שמירה על איכות החיתום.

4.ד. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דירור)

לוח ד-7: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל*

השינוי	יתרה ליום		באחוזים
	31.12.18	30.06.19	
	במיליוני ש"ח		
מאזני			
			עו"ש חובה
(14.90%)	(580)	3,892	3,312
(4.52%)	(1,348)	29,791	28,443
(20.18%)	(23)	114	91
(12.32%)	(539)	4,375	3,836
10.38%	509	4,905	5,414
(4.56%)	(1,958)	42,963	41,005
חוץ-מאזני			
3.10%	631	20,368	20,999
(2.10%)	(1,327)	63,331	62,004

* סיכון אשראי מוצג לפי מקום פעילות.

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.

(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

לוח ד-8: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני	השינוי	יתרה ליום	
		31.12.18	30.06.19
		במיליוני ש"ח	
2.03%	(2.52%)	873	851
1.62%	3.31%	694	717
0.25%	(25.23%)	107	80
1.10%	(⁽¹⁾ 26.00%)	473	175
2.08%	(6.61%)	892	833

(1) מחושב על בסיס שנתי.

במחצית הראשונה של 2019 נרשם קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 5.5%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-4.6%. הירידה ביתרות בגין אנשים פרטיים נמשכת בעקביות זה הרבעון החמישי ברציפות. במקביל לירידה ביתרות, מרבית מדדי איכות התיק מצביעים על המשך שיפור ברבעון זה. שיעור סיכון האשראי הפגום עלה וכך גם שיעור סיכון האשראי הבעייתי אך בנטרול הגידול בסיכון האשראי הפגום נרשמת מגמת ירידה מתמשכת ביתרות סיכון האשראי הבעייתי שאינו פגום. שיעור החובות בפיגור מעל 90 יום ירד מ-0.25% בדצמבר 2018 ל-0.20% ביוני 2019, כאשר ברבעון השני נרשמה יציבות בשיעור והמשך ירידה ביתרות. שיעור המחיקות החשבונאיות נטו ירד באופן משמעותי מ-1.10% בדצמבר 2018 ל-0.85% ביוני 2019 כאשר הרבעון השני נמוך מהרבעון הראשון. השיפור במדדים ובפרט בשיעור המחיקות מצביע על השפעת צעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שנקט הבנק. למידע נוסף בנושא סיכון אשראי לאנשים פרטיים פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרץ 2019.

5.ד. מימון ממונף

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/ עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

לוח ד-9: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 30 ביוני 2019			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	252	-	252
-	-	-	-
2	1,292	31	1,323
1	266	-	266
2	545	80	625
6	2,355	111	2,466
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
כרייה וחציבה			
מידע ותקשורת			
מסחר			
סך-הכל			
ליום 31 בדצמבר 2018			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	257	-	257
2	658	534	1,192
2	1,361	38	1,399
1	266	-	266
3	741	170	911
1	225	-	225
10	3,508	742	4,250
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
כרייה וחציבה			
מידע ותקשורת			
מסחר			
תעשייה			
סך-הכל			

ד.6. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

לוח ד-10: טבלת הפחתת סיכון אשראי

30 ביוני 2019									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
במיליוני ש"ח									
-	-	2,069	2,254	6,997	12,990	9,066	15,244	361,851	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	61,787	2 אגרות-חוב
-	-	2,069	2,254	6,997	12,990	9,066	15,244	423,638	3 סך-הכל
-	-	-	-	6	22	6	22	2,802	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
30 ביוני 2018									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
במיליוני ש"ח									
-	-	7,635	8,283	5,657	12,105	13,292	20,388	364,903	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	48,830	2 אגרות-חוב
-	-	7,635	8,283	5,657	12,105	13,292	20,388	413,733	3 סך-הכל
-	-	-	-	7	48	7	48	2,973	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
31 בדצמבר 2018									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	יתרה מאזנית מובטח	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
במיליוני ש"ח									
-	-	7,786	8,384	5,993	11,841	13,779	20,225	377,488	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	47,860	2 אגרות-חוב
-	-	7,786	8,384	5,993	11,841	13,779	20,225	425,348	3 סך-הכל
-	-	-	-	45	62	45	62	3,358	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾

30 ביוני 2019									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
113,196	69	362	-	-	41	-	4,675	108,049	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
6,487	-	-	-	-	4,188	-	252	2,047	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
22,649	-	63	-	-	5,035	-	17,335	216	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
113,905	-	106,752	-	-	2,240	-	4,913	-	5 תאגידים
56,161	-	-	56,161	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,550	-	-	9,550	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
85,429	-	3,664	23,030	6,964	23,696	28,075	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
59,342	-	59,342	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
2,614	1,415	1,199	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
11,671	712	7,487	-	-	-	-	-	3,472	11 נכסים אחרים*
1,781	476	1,305	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
481,004	2,196	178,869	88,741	6,964	35,200	28,075	27,175	113,784	12 סך-הכל

30 ביוני 2018									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
117,449	12	391	-	-	70	-	4,910	112,066	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
7,062	-	-	-	-	4,397	-	474	2,191	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
18,393	-	90	-	-	4,756	-	13,264	283	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
120,816	29	106,461	-	-	3,408	-	10,918	-	5 תאגידים
65,488	-	-	65,488	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
10,636	-	-	10,636	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
77,603	-	3,547	24,667	1,481	20,351	27,557	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
53,247	-	53,247	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
2,819	1,780	1,039	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
11,620	624	8,031	-	-	-	-	-	2,965	11 נכסים אחרים*
2,012	454	1,558	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
485,133	2,445	172,806	100,791	1,481	32,982	27,557	29,566	117,505	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%). חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2018									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
116,615	41	343	-	-	71	-	5,169	110,991	1 ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
7,231	-	-	-	-	4,614	-	407	2,210	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
19,369	-	72	-	-	5,138	-	13,459	700	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
121,208	-	112,778	-	-	2,437	-	5,993	-	5 תאגידים
64,412	-	-	64,412	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,656	-	-	9,656	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
81,090	-	3,644	23,971	3,755	22,003	27,717	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
54,660	-	54,660	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
3,188	1,957	1,231	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
11,866	640	8,060	-	-	-	-	-	3,166	11 נכסים אחרים*
1,513	410	1,103	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
489,295	2,638	180,788	98,039	3,755	34,263	27,717	25,028	117,067	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

ה. סיכונים אשראי של צד נגדי

סיכון הצד הנגדי מוגדר בבנק בהתאם להגדרה המופיעה בניהול בנקאי תקין 203 כסיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים. הסיכון הינו שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה, ערך השוק אינו וודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן ובהתאם לתנועות בגורמי סיכון השוק העומדים בבסיסו.

לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית

30 ביוני 2018				30 ביוני 2019				
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח								
6,621	9,565	6,146	3,419	4,583	7,061	5,152	1,909	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
6,621	9,565	6,146	3,419	4,583	7,061	5,152	1,909	6 סך-הכל

31 בדצמבר 2018

RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח				
6,449	9,269	6,383	2,886	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
6,449	9,269	6,383	2,886	6 סך-הכל

לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי

31 בדצמבר 2018		30 ביוני 2018		30 ביוני 2019		
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	
במיליוני ש"ח						
3,327	9,269	3,718	9,565	2,629	7,061	3 סך-כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

1. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחיר מניות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשוף הבנק הם שערי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא-צמוד, אינפלציה, שער החליפין שקל/דולר ומרווחים בין עקומי הריבית השונים.

להרחבה על סיכוני השוק ואופן ניהולם ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

1.1. סיכון שוק בתיק למסחר

לוח ו-1: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית

הבנק נדרש לשמור הון בגין נכסי סיכון שוק, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכוני הריבית והמניות בתיק למסחר בלבד, כפי שהוגדרו לעיל, ועל סיכוני המטבע בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	
נכסי סיכון במיליוני ש"ח			
מוצרים ישירים			
1	2,302	2,047	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	82	12	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	738	1,250	סיכון שער חליפין
4	-	-	סיכון סחורות
אופציות			
5	-	-	הגישה הפשוטה
6	307	269	גישת דלתה-פלום
7	-	-	גישת התרחישים
8	-	-	איגוח
9	3,429	3,578	סך-הכל

2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית בתיק הבנקאי מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של הבנק (דהיינו, השינוי בערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות) ו/או על הכנסות הריבית נטו (רגישות ההכנסה החשבונאית). הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיק ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד. בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה) לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המדדית והמט"חית.

לוח ו-2: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2018**			30 ביוני 2019			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
34,091	1,120	32,971	34,873	1,554	33,319	שווי הוגן נטו מותאם*
33,563	741	32,822	34,125	1,022	33,103	מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

לוח ו-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2018**			30 ביוני 2019			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
626	211	415	581	248	333	עלייה במקביל של 1%
668	227	441	587	287	300	מזה: תיק בנקאי
(659)	(270)	(389)	(621)	(303)	(318)	ירידה במקביל של 1%
(684)	(238)	(446)	(583)	(271)	(312)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים						
(82)	119	(201)	(10)	76	(86)	התללה ⁽¹⁾
92	(32)	124	153	(34)	187	השטחה ⁽²⁾
300	178	122	303	13	290	עליית ריבית בטווח הקצר
(485)	(207)	(278)	(306)	(13)	(293)	ירידת ריבית בטווח הקצר

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לוח ו-4: רגישות ההון הכלכלי של הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 ביוני 2019				
מטבע-חוץ	שקל צמוד מדד	שקל לא-צמוד	מטבע-חוץ	שקל צמוד מדד	שקל לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
						שינויים במקביל
275	(506)	239	271	(588)	100	עלייה במקביל של 1%
(297)	592	(242)	(286)	684	(55)	ירידה במקביל של 1%

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, תוך התחשבות בהתחייבויות לעובדים אשר אינן משמשות את הבנק בניהול רגישות הערך הכלכלי. במהלך החציון הראשון של שנת 2019 חלה ירידה ברגישות לירידת ריבית במקביל בעקומים השקליים שאינם צמודי מדד בעיקר עקב ביצוע משכנאות ורכישות אגרות-חוב.

לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 ביוני 2019				
הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות ריבית	הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
						שינויים במקביל
1,360	522	838	1,206	372	834	עלייה במקביל של 1%
1,390	552	838	1,188	354	834	מזה: תיק בנקאי
(1,159)	(563)	(596)	(1,088)	(398)	(690)	ירידה במקביל של 1%
(1,171)	(575)	(596)	(1,072)	(382)	(690)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-פי גישת ההנהלה הכוללת הנחות על מידול יתרות העו"ש ושינוי במרווחי פיקדונות בשינוי ריבית בחלק מהתרחישים ותוך שימוש ברצפות ריבית. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

3.1. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-חוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד). על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון השקעה בבנק.

להרחבה על סיכון השקעה ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018, הדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

ז. סיכון נזילות

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים או עתידי ליציבות הבנק ולרווחיו, הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון המימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון של הבנק, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה.

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים

לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2019		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
111,017		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
15,215	200,304	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,264	65,283	פיקדונות יציבים
10,740	94,668	פיקדונות פחות יציבים
1,211	40,353	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
69,265	110,200	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
488	1,951	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידיים בנקאיים קואופרטיבים
68,388	107,860	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
389	389	חובות לא מובטחים
-	3	מימון סיטונאי מובטח
22,096	99,052	דרישות נזילות נוספות, מזה:
12,333	13,629	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,763	85,423	קווי אשראי ונזילות
7,026	7,026	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,775	52,943	מחויבויות מימון מותנות אחרות
115,377		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
600	600	הלואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
15,481	22,460	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
12,049	17,094	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
28,130	40,154	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
111,017		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
87,247		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
127%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 59.

*** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2018*		
סך ערך משוקלל***	סך ערך לא משוקלל**	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
110,310		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
14,825	191,029	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,115	62,303	פיקדונות יציבים
10,604	91,848	פיקדונות פחות יציבים
1,106	36,878	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
70,465	109,736	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
426	1,703	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידי בנקאיים קואופרטיביים
69,736	107,730	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
303	303	חובות לא מובטחים
-	14	מימון סיטונאי מובטח
25,396	110,460	דרישות נזילות נוספות, מזה:
16,326	18,057	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,070	92,403	קווי אשראי ונזילות
15,206	15,206	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,952	58,194	מחויבויות מימון מותנות אחרות
127,844		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכסים		
661	661	הלואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
21,818	28,933	תזרימים נכסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
15,886	20,624	תזרימי מזומנים נכסים אחרים
38,365	50,218	סך-הכל תזרימי מזומנים נכסים
סך ערך מתואם****		
110,310		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
89,479		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
123%		יחס כיסוי נזילות (%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
 ** ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 60.
 *** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
 **** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018*		
סך ערך משוקלל***	סך ערך לא משוקלל**	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
106,375		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
15,032	195,062	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,175	63,494	פיקדונות יציבים
10,710	93,346	פיקדונות פחות יציבים
1,147	38,222	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
69,011	107,845	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
435	1,738	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידי בנקאיים קואופרטיביים
68,245	105,776	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
331	331	חובות לא מובטחים
-	8	מימון סיטונאי מובטח
27,613	118,042	דרישות נזילות נוספות, מזה:
17,957	19,765	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,656	98,277	קווי אשראי ונזילות
15,827	15,827	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,834	55,580	מחויבויות מימון מותנות אחרות
129,317		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
894	894	הלואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
22,556	29,486	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
17,352	21,795	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
40,802	52,175	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם****		
106,375		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
88,515		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
120%		יחס כיסוי נזילות (%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
 ** ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
 *** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 64.
 **** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 1 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

חישוב היחס במהלך הרבעון הושפע ממכירת קבוצת ישראל. לאחר המכירה ההתייחסות לחברת ישראל כחישוב יחס סיכון הנזילות המאוחד שונה מחברת בת לחברה פיננסית.

היחס הממוצע במהלך הרבעון (ממוצע תצפיות יומיות) עומד על 127% במאוחד ו-126% בתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. במהלך הרבעון השני לשנת 2019 היחס עלה לעומת הרבעון הקודם. העלייה ביחס נובעת בעיקר מביצוע הנפקות של נירות-ערך בבורסה בסוף רבעון ראשון ובמהלך הרבעון השני לשנת 2019. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החדש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים. עיקר הנכסים הנזילים של הבנק הינם אגרות-חוב ממשלתיות של ממשלת ישראל בשקלים ובמטבע-חוץ, אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית במטבע-חוץ והפקדות בבנקים מרכזיים (בבנק ישראל ובפדרל ריזרב). הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיקות נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מחברת האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. הבנק מנהל את יחס כסוי הנזילות, ובהתאם את הנכסים הנזילים, בהפרדה בין שקלים ומטבע-חוץ. לפירוט נכסים נזילים לפי רמות ראה טבלה להלן. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאוחד.

מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים בישראל, היוצרים סיכון נזילות נמוך ביחס למקורות אחרים. בנוסף, הבנק מתממן באמצעות הנפקות, פיקדונות מחברות עסקיות ופיננסיות ועוד. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוססים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים. על פיקדונות מגופים עסקיים ופיננסיים שמועד פירעונם עד חודש חלים על-פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים, ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא. הבנק אינו מסתמך על מימון משוק ההון כמקור מימון עיקרי.

נגזרים יוצרים תזרים נכנס גבוה ותזרים יוצא גבוה ומביאים להסטת נכסים נזילים ותזרים יוצא נטו בין שקלים למטבע-חוץ, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה. בתחשיב הנכסים הנזילים הבנק אינו כולל ביטחונות שהוא נדרש להפקיד כנגד פעילות בנגזרים, ומביא בחשבון תנודתיות בהיקף הפקדה זו, כנדרש בהוראה.

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף באגף ניהול נכסים והתחייבויות, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול הנזילות השוטף הינו באחריות אגף ניהול נכסים והתחייבויות ומתבצע באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ, ובאמצעות יחידות מקבילות בחברות הבנות. דיווחים לצוותי הנהלה מתבצעים בתדירות חודשית, הדיווחים לוועדות הדירקטוריון הינם רבעוניים. דיווחים נוספים לגורמים פנימיים לצורכי מעקב וניהול נעשים בתדירות גבוהה יותר. התוכנית העסקית של הבנק מביאה בחשבון את השינויים העסקיים הצפויים, דרישות הנזילות וסיכון הנזילות העתידיים, כך שהבנק ימשיך לעמוד בכל המגבלות. המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבת ניהול סיכונים עוסקת בניטור שוטף של הנזילות באמצעות פרמטרים פנימיים וסביבתיים, דווח בלתי תלוי על רמת הסיכון לצוות הנהלה וועדת הדירקטוריון, ואיתגור הפרמטרים במודלים השונים לעניין הנזילות.

לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2019	יתרה ליום 30 ביוני 2019	
במיליוני ש"ח		
109,462	103,385	נכסי רמה 1
1,198	1,168	נכסי רמה 2א
357	341	נכסי רמה 2ב
111,017	104,894	סך-הכל HQLA

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2018	יתרה ליום 30 ביוני 2018	
במיליוני ש"ח		
109,490	108,279	נכסי רמה 1
626	874	נכסי רמה 2א
194	246	נכסי רמה 2ב
110,310	109,399	סך-הכל HQLA

לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל (המשך)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	במיליוני ש"ח	
105,039	105,564		נכסי רמה 1
1,030	1,181		נכסי רמה 2
306	315		נכסי רמה 2ב
106,375	107,060		סך-הכל HQLA

למידע נוסף בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

ח. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרוור, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקורת תהליכים, פעילות בחירום ועוד. למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

ט. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308. תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות. הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים: בחודשים האחרונים עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים וחברות כרטיסי אשראי (ובהם גם הבנק וישראל) על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים. לפירוט והרחבה ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בתמצית הדוחות הכספיים](#). למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

י. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Fines, Penalties) או צעדי עונשין (Punitive Damages) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון. למידע נוסף בנושא סיכון משפטי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#) וכן ביאור 25 בדוחות הכספיים לשנת 2018 וביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019.

יא. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד.

למידע נוסף בנושא סיכון מוניטין ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

יב. סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

למידע נוסף בנושא סיכון רגולציה וחקיקה ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2019](#).

יג. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים.

למידע נוסף בנושא סיכון כלכלי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2019](#).

יד. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמא מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. בנוסף, הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף בנושא סיכון אסטרטגי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

טו. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

למידע נוסף בנושא סיכון סביבתי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).